

Ob praznovanju 30-letnice osvoboditve

25. april kot praznik osvoboditve je seveda izbran bolj ali manj slučajno, kajti 25. aprila 1945 sta bila Trst in Slovenija še v pesti nacističnih okupatorjev, ki so zagrizeno nadaljevali s terorjem, kot dokazujejo dogodki na Tržaškem, npr. ustrelitev 14 talcev na Opčinah. Zato svojega praznovanja nad zmago okrutnih sovražnikov slovenskega naroda, delovnih ljudi in svobode ne bomo omejili na ta uradni datum, ki se nanaša na določeno dogajanje v severni Italiji, ampak na širše obdobje, ki je v tesnejši zvezi s takratnimi dogodki v naših krajih.

Predvsem pa 30-letnici zmage nad nacizmom in fašizmom ne bi smeli dati samo priložnostnega značaja, samo pomena nekeke manifestacije, ampak bi morali izražati to zmagoslavje v splošni življenjski praksi — s tem, da bi zares izločili iz nje vse tisto, kar je bilo značilno za nacizem in fašizem. Mnogokaj od tistega se je obdržalo vse v naše dni — ne le razni predpisi in anomalije, ki bi jih bila morala povojna demokratična zakonodaja že davno odpraviti, ampak tudi in predvsem določen duh neustrpnosti in totalitarnosti. Ta se na eni strani še vedno kaže v nekaterih plasteh in skupinah italijanske večine do slovenske manjšine, po drugi strani pa tudi v vrstah naše manjšine same. Pravijo, da je bil nacifašizem kuga — in ta kuga je pustila v pogledu duhovnega zdravja javnosti hujše posledice, kot bi se zdelo naprvi pogled.

Za nacizem in fašizem sta bila značilna predvsem sovraštvo do vseh tistih, ki niso hoteli trobiti z njima v isti rog, in totalitarnost, miselnost, da je nacizem oziroma fašizem edino pravilni politični nazor in da ima zato pravico zahtevati zase vso — totalno — oblast ter pravico, da fizično in duhovno uniči vse tiste, ki so drugačni in ki vztrajajo pri pravici, da drugače mislijo. Da torej uniči vse tiste, ki hočejo biti svobodni.

Nesmiselno se je vdajati veselju in zmagoslavju ob tem jubileju zmage nad nacizmom in fašizmom, če bi pri tem kdo skušal podaljšati v naše dni prav tisto najhujše, kar sta nacizem in fašizem pomenila — sovraštvo do drugače mislečih, neustrpnost, nasilje, groznje, totalitarnost, politično vsiljevanje lastnih idej kot edino pravilnih, obrekovanje politično drugače presojojajočih, prezir do svobode in do nazorskega pluralizma. To velja posebno za naše tukajšnje slovenske razmere. Naš boj proti fašizmu se ni začel šele julija ali septembra 1943, pa tudi ne leta 1941 ali 1939, začel se je že mnogo prej, že leta 1920, ko so začele prve fašistične skupine razgrajati po Trstu in po

(Dalje na 8. strani)

Izgon Združenih držav iz južnovzhodne Azije

Z odstopom južnovietnamskega predsednika — diktatorja Van Thieuja dne 21. t.m. je nastopil dejanski konec južnovietnamske vladavine, ki so jo držale pokonci Združene države s svojim denarjem, političnim vplivom in orožjem. S porazom te vladavine so v resnici poražene Združene države. Ta svoj poraz so spoznale in priznale že prej, s takojimenovanimi pariškimi sporazumi s Severnim Vietnamom l. 1973. Kissinger jih je sicer proglašal za sporazum o premirju, ki naj bi omogočil mirno, t.j. politično rešitev južnovietnamskega vprašanja preko svobodnih volitev in narodne sprave, toda vsakdo kdor ni bil slep in kdor je imel kaj soli v glavi, je vedel, da so to samo lepi sinonimi za trdo in grdo besedo poraz, poraz predvsem za Združene države. Tisti »sporazum« pa je bil le diplomatski pripomoček, da so se ameriške vojaške sile lahko umaknile iz Vietnoma. Ne da bi morale vzeti nase sramoto očitnega poraza. A Kissinger se je dobro zavedal, kaj pomenijo tisti »sporazumi«, in prav tako dobro je vedel to njegov severovietnamski sopogajavec Van Doc. Kissinger in predsednik Nixon sta bila presneto vesela, da sta dozdevno na tako lep način izvlekla Združene države in njihove oborožene sile iz blamaže v Vietnamu. Nemogoče si je misliti, da bi bil kak ameriški diplomat ali general kdaj v resnici verjel, da bo moglo priti v Južnem Vietnamu do sprave in sporazumnih volitev. Če pa je verjel, je to samo dokaz, kakšni naivni ljudje vladajo Združene države.

Z izgubo Južnega Vietnoma in Kambožde so Združene države popolnoma izgnane s celinske vzhodne Azije. Ta je zdaj vsa pod komunističnim nadzorstvom, od meje Siama do Rta Dežnev v Beringovem morju. Južni del vzhodne Azije je od kitajskim, severni del pod sovjetskim nadzorstvom. Zdaj bodo prišle pod komunistični udar bližnje države, ki so politično vse zelo šibke: Siam,

ki že ima opraviti z gverilci in kjer je avtoritarni monarhistični režim močno zvotlen, Filipini, kjer se drži diktator Marcos samo z ameriško pomočjo in je tudi že v teku gverila. Indonezija, ki je bila že pred leti na tem, da pade v roke komunističnega gibanja in Formoza, ki jo komunistična Kitajska že smatra za del svojega osemlja in katero bi Združene države same rade pahnile v naročje Mao Tse Tunga, če bi ga s tem odvrnile od ponovnega zblizanja s Sovjetsko zvezo in si ohranile njegovo dobrohotno nevtralnost.

Tudi ameriški ugled na Japonskem je s tem porazom v Vietnamu nedvomno močno padel. Japonci se nedvomno sprašujejo: Če se je to posrečilo mnogo šibkejšim Vietnamcem, zakaj se ne mi posrečilo nam? Nedvomno bo dalo to nov zagon tako japonski levici kot desnici, ki sta obe sovražno razpoloženi do Združenih držav.

Seveda Združene države niso bile direktno poražene, to se pravi, z orožjem. Porazene so bile politično in s tem, ker niso mogle zmagati z orožjem. Lahko bi bile še zavlekle vojno na nedoločen čas, toda za ceno lastnega razkroja, kajti potegniti so se dale v ostudno vlogo okupatorja in opernika kvizlinškega Van Thieujevega režima. Niso si dale dopovedati, da je možna v Južnem Vietnamu samo politična rešitev s političnimi volitvami in demokratično vladavino, ki bi se lahko opirala na ljudstvo; po drugi strani pa niso tvegale polne vojne z napadom na Severni Vietnam, boječ se kitajske in sovjetske reakcije. Ljudje, ki so speljali Združene države v tako zagato, si zaslužijo oslovsko medaljo in med njimi je tudi pokojni predsednik John Kennedy.

Seveda ni pričakovati, da bo to strelznilo ameriške politike, kvečjemu jih bo napravilo še bolj negotove in zmedene. V svoji

(dalje na 2. strani)

Konec saigonske vladavine

Vse kaže, da se naglo bliža konec saigonske vladavine. V trenutku ko to pišemo, so komunistične čete 25 km od Saigona. Z zasedbo Saigona pa bo konec Južnovietnamske države. Ta je imela kratko, a burno zgodovino. Van Thieu je bil na oblasti od 3. septembra 1967 in je vladal kljub parlamentu v opoziciji, ki je zastopana v njem, kot pravi diktator, opirajoč se predvsem na vojsko in na ameriško oporo.

Južni Vietnam je obsegal 173.809 kva-

dratnih kilometrov in je štel 19.000.000 prebivavcev. Severni Vietnam je po obsegu nekaj manjši, prebivavcev pa ima kak milijon več. Svoj čas sta tvorila oba Vietnoma vietnamsko cesarstvo (zadnji cesar je bil odstavljen leta 1955) in po vsej verjetnosti bosta zdaj spet združena v isto državo. Prebivavstvo je anamske (južnomongolske) rase in govori anamski jezik. Saigon ima zdaj skoraj dva milijona prebivavcev, ki pa živijo v glavnem v barakah

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 27. aprila, ob: 8.00 Koledar. 8.05 kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz žujne cerkve v Rojanu. 9.45 Weber: Kvintet v h duru. 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski der »Vanček«. Napisal Carlo Collodi, dramatičirala Mara Kalan. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Folk iz vseh dežel. 17.00 Sport in glasba. 18.00 »Resničnost v ušesu«. Radijska drama. RO. Režija: Jože Peterlin. 19.10 Zvoki in ritmi. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovensko viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Toma Prošev: Tri lirske slike: Flavtist Kiril Božinovski. Orkester Zagrebske filharmonije vodi Mladen Bašič. 22.30 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 28. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.30 Radio za šole (za srednje šole) »Tridesetletnica osvoboditve«. 12.00 Ojoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba.

:: TOREK, 29. aprila ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za klavir. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Zagrebski solisti. 18.50 The Golden Gate Quartet. 19.10 Čopova pisma Francu Leopoldu Saviju (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 Gian Francesco Malipiero: Zgodba o zamenjanem sinu. 22.00 Nežno in tiho.

:: SREDA, 30. aprila 1975, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Rišimo supaj!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 17.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Ansambel »Pro Musica« iz Kölna. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Anton Nanut. Sodelujejo fagotist Vojko Cesar, oboist Božo Rogelja, sopranistka Milica Zečević-Buljubašič in altistka Djurdjevka Čakarevič. Godalni orkester mariborske Opere in Mladinski zbor iz Maribora. 21.40 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 1. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Promenadni koncert. 9.00 Praznično jutro. 10. Simfonični koncert. 10.55 »Zecchino d'oro« 1975. 11.15 Mladinski oder: »Zlata lilija«. Radijska igra, napisala Bruna Perot. Režija: Lojzka Lombar. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba po željah. 15.45 Operetna fantazija. 16.30 Znani motivi iz filmov. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 Narava in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.50 »Zvok je brez teže«. Radijska drama, napisal Dan Treστο, prevedel Vinko Beličič. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: M. Uršič. 21.45 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 2. maja, ob: 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol). »Zdaj pa zapojmo«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. Franco Donatoni: Voci. 19.10 Majda Košuta: »V jesenskem mrču«. 19.20 Jazz glasba.

:: SOBOTA, 3. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo svet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sooranistka Mariella Suban in pianist Ennio Silvestri. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Mirca Sancinova« (Lelja Rehar). 19.20 Orkester proti orkestru. 19.35 Pevska revija. 20.00 Sport.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Leaša • Tiska tiskarno Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Potreba po demokratični vzgoji

V središču pozornosti italijanske javnosti so te dni številni primeri političnega nasilja, ki je doslej že terjalo sorazmerno veliko smrtnih žrtev v večjih italijanskih mestih. Preprost človek se sprašuje, kako je mogoče, da se po 30 letih demokratične vladavine ponavljajo dogodki, ki so bili značilni za dobo, ko je fašizem v Italiji prevzemal oblast. Je to znak, da so se Italijani »nasitili« politične demokracije, da jo hočejo zrušiti in ponovno vzpostaviti diktaturo?

Poznavalci razmer bodo gotovo takoj odvrnili, da to ne drži, kajti široke italijanske ljudske množice prav gotovo nočejo in odločno odklanjajo fašizem. Za sedanje sta-

POLICIJA MU JE UNIČILA ...SLADKO ŽIVLJENJE

Neki pobegli kaznjenc v Venezueli je hudo jezen na policijo, ker mu je pokvarila življenje. Pred meseci je pobegnil iz ječe v mestu San Juan de los Morros, kjer je prestajal kazen na sedem let zapora zaradi ugrabitve in posilstva neke ženske. Po pobegu iz ječe si je našel zavetje na neki zapuščen in osamljeni kmetiji, kamor je zvelkel pet deklet, ki jih je ugrabil v okolici, in si tako ustanovil pravi harem. Dekletom je zagrozil, da jih bo umoril ob najmanjšem poskusu pobega ali nepokorščine. Morale so mu biti pokorne kot prave sužnje. Končno ga je policija le odkrila in osvobodila dekleta, ki pa so že vse noseče.

Nasilnež zdaj spet v ječi kuha svoj besna policijo, ki mu je uničila ... sladko življenje.

SODELUJTE PRI »NOVEM LISTU«!

Sodelujte pri »Novem listu« z dopisi, pismi uredništvu, s članki in informacijami! Čim širši bo krog sodelavcev, tem boljši in tembolj zanimiv bo naš list. Ne bojte se izražati v dopisih svojega mnenja o naših narodnih zadevah, pa tudi o mednarodnih problemih. Slovenci se ne smemo zapirati pred svetom, ne smemo se dati zapreti v kak »manjšinski« geto in se predati zgolj »manjšinski« mentaliteti.

Zato pogumno in odkrito obravnavajte vse probleme modernega človeka!

—o—

V petek, 1. t.m. so odprli v Kranju 14. mednarodni spomladanski sejem. Razstavljenih je predvsem veliko blaga in strojev za kmečko gospodarstvo.

nie v državi in zlasti za politično nasilje so neposredno odgovorni posamezniki in skupinice ljudi, ki povečini delujejo anonimno, ki pa gotovo razpolagajo s precejšnjimi denarnimi sredstvi in uživajo podporo kakšnega »mogočnega« v državnem birokratskem aparatu. Ti so tisti, ki fašističnim mlečnozobim mladincem omogočajo, da dajejo duška svoji perversnosti in strastem.

Politični italijanski razred pa se s tem ne more rešiti svoje velike odgovornosti, ker ni znal ali hoče ustvariti v državi in družbi pogojev, ki bi onemogočali takšne pojave. Pri tem se samo lahko vprašamo, kako je mogoče, da obstaja stranka (MSI), ki ima v parlamentu več desetih poslancev in senatorjev se sklicuje na svoj fašistični izvor in o kateri je dokazano, da nudi potuho, zavetje in kritje prevratniškimi skupinam.

Naloga političnih demokratičnih sil je, da za vedno onesposobijo fašistične skrajneže in da bolje vzgajajo mladino k demokraciji.

—o—

IZJAVA!

Tajništvo Slovenske skupnosti otrok obsoja fašistično nasilje, ki je prišlo vnovič na dan ob težkih dogodkih v Milanu. Še posebno poudarja, da zavzemajo ti dogodki hujši prizvok prav v okviru tridesete obletnice osvoboditve.

Slovenska skupnost poziva Parlament, vlado in vse demokratične antifašistične sile, da povzamejo vse potrebne ukrepe in pobude, da zatrejo v kali slednje fašistično izzivanje in divjanje.

Obenem obsoja vse povračilne podvige, ki so se izrodili v vandalsko dejavnost.

SLOVENSKA SKUPNOST Gorica

PRVOMAJSKI PRAZNIK V BAZOVICI

Slomškov dom v Bazovici priredi 1. maja 1975 10. prvomajski praznik na športnem igrišču v Bazovici.

Od 9. do 13. ure - Ex Tempore za otroke slovenskih osnovnih in nižjih srednjih šol na Tržaškem.

Ob 16. uri: Vesel popoldanski spored; ansambel »Explorer 1974«, harmonike in mladi pevci, mešani pevski zbor iz Škednja, humoristi.

Od 19. do 24. ure: prosta zabava ob zvokih Kondorja.

Izgon Združenih držav iz južnovzhodne Azije

(Nadaljevanje s 1. strani)

užaljenosti in bojzani pred novimi blamažami se bodo vsaj začasno zatekli v izolacionizem, po geslu »Pišite nas v uho vsi skupaj!« To pa jim bo prineslo v bližnji prihodnosti še nova razočaranja: v že omenjenih južnoazijskih otočnih državah in v Siamu, v Indiji in Bangladešu, v arabskih državah in tudi v Evropi lahko doleti ameriško politiko nekaj neprijetnih presenečenj, če se ne bo pravozasno vzdramila in zavežla resničnih problemov. Predvsem se zna-

zgoditi, da bo z zmago levice na Portugalskem, s koncem Francovega režima v Španiji, ki mu bo sledil levi val, in z »zgodovinskim kompromisom« v Italiji amputirano vse južno krilo Atlantske zveze. In pri tem se mora človek začudeno vprašati: zakaj? Ali je bilo tisto, kar se je že zgodilo, in tisto, kar se še lahko zgodi, res neizogibno? Ali ni samo posledica nesposobnosti, neznanje, površnosti in kratkovidnosti ameriške politike? In kaj ne funkcionira v Združenih državah, da je prišlo tako daleč?

PROSTOR MLADIH

Boj proti fašizmu mora biti boj proti fašističnim metodam

Na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu se pripravljajo na skupno proslavo zmage nad fašizmom, pri tem po prihaja na študentovskih zborovanjih in sestankih do pojavov, ki so v popolnem nasprotju s pravim antifašizmom in škodljivi za današnji boj proti poskusom obnavljanja fašizma.

Nekateri mladi predstavniki skrajno leve usmerjenosti kažejo ideološko nestrpnost in fanatizem, ki nima več nobenega obzira in spoštovanja do nazorov drugih in je v popolnem nasprotju z nazornim pluralizmom, ki je in mora biti bistvo protifašistične miselnosti. Antifašizem hočejo zreducirati na eno samo, komunistično politično skupino, pri čemer prihajajo v očitno neskladje in celo nasprotje s pravim značajem vsega slovenskega in tudi italijanskega odporiškega gibanja. Osvobodilna fronta v Sloveniji ni bila samo komunistična stranka Slovenije, ampak je zajela kar najbolj na široko in sprejela vase ljudi vseh političnih nazorov, vse svobodoljubne ljudi, ki so stremeli po porazu nacističnih in fašističnih sil in bili pripravljeni boriti se proti njim.

Brez te širine bi ne bilo Osvobodilne fronte, kot so že mnogokrat naglasili njeni predstavniki v nekdanjih dneh in predstavniki SZDLS in ZKS v današnjih dneh. Zato je tak ideološki fanatizem, kot ga kažejo razni mladi skrajno levi aktivisti na naših srednjih šolah, ne le nezgodovinski, ampak tudi škodljiv, ker skuša izločiti iz protifašistične fronte vse demokratično misleče mladince, ki se ne identificirajo s komunizmom ali celo samo z njihovo lastno ozko miselnostjo. Tudi danes je potrebna spet široka demokratična ljudska protifašistična

ZAHVALA NAŠIM NAROČNIKOM

Mnogi naši naročniki so že poravnali naročnino za letošnje leto in se jim zato zahvaljujemo za njihovo zvestobo in vestnost. To pomeni ne le materialno, ampak tudi moralno oporo Novemu listu, ki skuša čimbolj objektivno opravljati svojo nalogo kot glasilo Slovencev v Italiji, posebno v prizadevanju za doseg vseh naših narodnih pravic in za okrepitev naše narodnostne skupnosti.

Uredništvo in uprava

fronta, kot poudarjajo tudi predstavniki KPI. Kakšen smisel in kakšen cilj ima torej ta ozki fanatizem, ki prihaja te dni do izraza na naših višjih srednjih šolah in ki zmerja vse mlade demokrate, ki drugače mislijo, s fašisti, ter jim skuša prilepiti pečat filofašizma, samo zato, ker niso komunisti in ker se upirajo takim metodam?

Posebno odurno pa je obrekovanje uglednih protifašističnih osebnosti, kot si ga je privoščil neki tak mlad fanatik na ponedeljkovem zborovanju. Mislimo, da bi ga moralo biti sram takih metod, ker takih metod se je posluževal ravno fašizem. Kakšen pomen bi sploh imel boj proti fašizmu in proslave ob obhajanju zmage nad njim, če se metode teh »antifašistov« sploh ne razlikujejo od fašističnih. Biti antifašist pomeni po vsej logiki biti dosledno drugačen, kot so fašisti. Taki pa gotovo niso ljudje, ki bi hoteli uganjati fizično in duhovno nasilje nad drugače mislečimi in izkaterih sika strupeno sovraštvo do tistih, ki se drznejše zoperstavljati miselni ozkosti in fanatizmu.

GOVOR POSLANCA A. ŠKERKA ZA UVEDBO SLOVENSKE TELEVIZIJE

Prejeli smo brošuro, v kateri je objavljen govor, ki ga je imel poslanec Albin Škerk na skupnem sestanku komisij za prevoze in za notranje zadeve v poslanski zbornici dne 19. decembra lani in v katerem se je zavzel za uvedbo slovenske televizijske službe v deželi Furlanija - Julijska krajina. Po njegovem govoru je bil, kot znano, delno sprejet njegov zakonski popravek, da se dovoli poleg nemških televizijskih oddaj v bocijski pokrajini in francoskih v Dolini Aosta tudi slovenske v deželi Furlanija - Julijska krajina.

NEVIDNI URADNIKI

Zdaj je prišlo na dan, da imajo v argentinski pokrajini Mendoza ob čilski meji sicer 45.000 javnih nameščencev in uradnikov, vendar jih hodi v službo samo tri tisoč.

Pokrajinski odbornik za finance Rodolfo Frigeri, ki je to stvar razkril, je izjavil: »Kar zadeva drugih dvainštirideset tisoč uradnikov, sploh ne vemo, kje so.«

Verjetno pa bi jih našli stoječe v vrstisti dan v mesecu, ko si pridejo po plačo.

Odbornik Frigeri je vsekakor najavil stroge ukrepe za odpravo takega stanja — če ga seveda ne bodo prej odstavili ali ugrabili.

Nekaj manj rojstev in porok v Italiji

Po podatkih osrednjega statističnega instituta se je lani število rojstev in porok v Italiji rahlo zmanjšalo. Rodilo se je 889 tisoč 096 otrok kar je 0,3 odst. manj kot leta 1973, porok je bilo 404.092, kar je 3,6 odst. manj kot prejšnje leto.

Zmanjšalo pa se je tudi število umrlih. Leta 1974 je namreč umrlo v Italiji 529.018 ljudi, kar je za 2,4 odstotka manj kot leta 1973.

Po računih osrednjega statističnega instituta je imela Italija ob koncu februarja letos 55.686.000 prebivalcev. Ob koncu leta 1974 pa je imela 55.622.000 stalnih prebivalcev.

Italija je zdaj po številu prebivalstva druga najbolj obljudena država v zahodni Evropi. Pred njo je samo Zahodna Nemčija. Najštevilnejši evropski narod so danes Rusi s kakimi 100 milijoni ljudi, sledijo Nemci s kakimi 90 milijoni, računajoč tudi Vzhodno Nemčijo in Avstrijo, na tretjem

mestu pa so Italijani. Sledijo Francozi s kakimi 49 milijoni ljudi in Angleži, katerih je brez Škotske in Walesa kakih 48 milijonov.

Po sovjetskih statistikah je Rusov sicer 129 milijonov vendar je treba upoštevati dvoje: da jih veliko od teh živi v Aziji in torej teh ni mogoče prištevati med evropsko prebivalstvo, in da je v Sovjetski zvezi v teku močno porusenje neruskega prebivalstva, ki gre tako daleč, da so morali mnogi drugi sovjetski narodi na silo sprejeti cirilico in ruščino kot glavni uradni jezik v svoji lastni deželi, pa tudi priimke so jim spremenili v rusko obliko s končnico -ov, tudi kavkaškimi in mongolskimi narodom v srednji Aziji. Zaradi občutka manjvrednosti lastne narodnosti hoče mnogo ljudi veljati za Ruse, čeprav so v resnici pripadniki raznih manjših narodov, ki še niso dozoreli do prave narodne zavesti in politične veljave.

—o—

MANJ CESTNIH NESREČ

Podražitev bencina ima vsaj eno dobro posledico, namreč da se je zmanjšal avtomobilski promet in s tem število avtomobilskih nesreč. Tako je podražitev bencina marsikomu rešila življenje. Leta 1974 je bilo po najnovejših podatkih osrednjega statističnega instituta v Italiji 285.870 cestnih nesreč, leta 1973 pa 40.000 več in sicer 325.286. Smrtnih žrtev je bilo lani 9.505, leta 1973 pa 10.728.

Največ cestnih nesreč je bilo lani na območju rimske občine, kjer je bilo 359 smrtnih žrtev in 27.049 ranjenih. V Milanu je bilo lani 131 mrtvih in 15.512 ranjenih. v Neaplu pa 79 mrtvih in 10.947 ranjenih.

Letalski potnik z bankovci v nogavicah

V Neaplu se je zgodil te dni čuden dogodek. Na letališču se je pojavil možakar, ki se je hotel vkrcati na letalo, namenjeno preko Reggia Calabrie na Sicilijo. Elektronski kontrolni aparat, ki otipava s svojimi žarki potnike, da bi ugotovil, če imajo s seboj orožje, pa je zaznamoval pri njem nekaj kovinskega in sicer kovinski zaponki na mokasinih. Če bi bil ostal možak miren, bi bilo šlo vse prav. Postal pa je nervozen, ko so se policisti mimogrede pozanimali za zaponke na čevljih, saj so takoj videli, da niso nevarne. Potnik pa je menil,

da so odkrili nekaj drugega, in je začel vzdigovati nogi in potem bežati, pri čemer je izgubil za več kot deset milijonov bankovcev po sto tisoč lir. Mimogrede je še zatrdil enemu od policistov, da jih je zatlačil za nogavice zato, da mu jih ne bi odnesli tatovi, ki trgajo ljudem torbe in torbice iz rok. Potem je izginil. Našli pa so njegov kovček, poln dragocenih predmetov za še neugotovljeno vrednost.

Zdaj je v teku preiskava, da bi ugotovili, za kaj pravzaprav gre in zakaj se je mož tako ustrašil. Zaradi vesti najbrž ne

Živahno politično delovanje v Gorici

V ponedeljek, 21. aprila, je v Gorici zasedal pokrajinski svet Slovenske skupnosti na drugi redni seji od občnega zbora do danes. Če je bila prva seja sveta izredne važnosti, je bila ta ponedeljkova prav tako važna, ker izraža živahno delovanje Slovenske skupnosti v današnjem političnem okviru in ker se vključuje v priprave na bližnje upravne volitve. Na seji so bili prisotni vsi člani sveta razen nekaterih, ki so bili službeno zadržani.

Sejo je vodil predsednik sveta Andrej Bratuž, ki je v uvodnih besedah izrazil zadovoljstvo nad ustanovitvijo sekcij Slovenske skupnosti in dal poudarka načelom demokracije in političnega pluralizma, katerih se drži in po katerih deluje Slovenska skupnost. Ob koncu svojega uvodnega poročila je povabil vse navzoče, da z enominutnim molkom počastijo — ob 30-letnici osvoboditve — spomin vseh slovenskih ljudi, ki so padli v upanju, da bomo mi svobodneje živeli.

Po teh uvodnih besedah se je začela razprava o točkah dnevnega reda, ki je bil zelo važen in bogat. O delovanju tajništva je poročal politični tajnik Damjan Paulin, ki je zelo obširno in podrobno govoril o zadnjih dogodkih v našem političnem udejstvanju. Najprej je poudaril pomen ustanovitve sekcij Slovenske skupnosti po naših vaseh in pohvalil konkretno prizadevanje in sodelovanje vseh somišljenikov, ki so se izredno izkazali ob tem važnem problemu. Nadalje je poročal o delovanju deželne koordinacijskega odbora, o deželnem kongresu, o stikih v Beneški Sloveniji, o sestanku s člani konzult goriške občine in o solidarnosti Slovenske skupnosti z delavci Lacego. Ob koncu je poročal še o kraški gorski skupnosti. V zvezi s tem vprašanjem sta se izrazila tudi člana sveta Drago Štoka, deželni svetovalec in Evgen Ferfolja.

Podtajnik Marjan Terpin je poročal o delovanju komisije, ki jo sestavljajo Bratuž, Šturm, Terpin in ki je imela nalogo preštudirati osnutek deželnega statuta Slovenske skupnosti. Podtajnik je orisal popravke in nasvete, ki jih je iznesla komisija in ki zadevajo predvsem sestavo glavnih

organov deželne Slovenske skupnosti. Predlagal je povezavo že obstoječih pokrajinskih tajništev in predstavnikov iz videmske pokrajine. Prisotni so predlog soglasno odobrili in poverili koordinacijskemu odboru nalogo, da dokončno sestavi deželni svet.

Odbornik za organizacijske zadeve Karel Brešan je poročal o ustanovitvi sekcij in nakazal možnosti za organizirano delovanje Slovenske skupnosti v sovodenjski in doberdobski občini. Člani sveta iz teh občin so sklenili, da bodo čimprej o tem govorili z volivci in da bodo dobili ustrezno rešitev.

Naslednja točka dnevnega reda je bila debata o slovenskem šolskem okrožju. O tem problemu je poročal odbornik Vladimir Šturm, ki je podrobneje obrazložil že znano zahtevo po tem samostojnem šolskem organizmu, kakor je tudi razvidno iz zakonskega osnutka, ki ga je v deželnem svetu predložil Drago Štoka. V zvezi s tem vprašanjem je Šturm poročal še o dnev-

nem redu, ki so ga izglasovali občinski sveti v Števerjanu, Sovodnjah in Gorici.

Predzadnja točka dnevnega reda je bila diskusija o upravnih volitvah, ki bodo čez dober mesec. O pripravah na ta važen dogodek v našem političnem življenju je poročal odbornik Emil Valentinčič, ki je prikazal delovanje tajništva v zvezi s tem problemom. Najprej je bil govor o volitvah za goriški občinski svet. Slovenska skupnost bo predstavila polnoštevilno kandidatsko listo, in bo pri sestavi te liste upoštevala komponente vseh slojev. Pokrajinski svet je dal tajništvu nalogo, da preveri vse možnosti v sodelovanju tudi s krajevnimi dejavniki in da čimprej predstavi celotno listo svetu v pretres. Isto načelo naj se upošteva tudi za pokrajinski svet. Bil je sprejet predlog, naj se v mesecu maju skliče širši zbor volivcev.

Demokratsko sodelovanje vseh navzočih je dokazalo nenehno potrebo po ožjih stikih med osrednjimi in perifernimi organi stranke. Vse to je prok za nadaljnje uveljavitve Slovenske skupnosti v našem domačem prostoru.

1. ex tempore za otroke slov. osnovnih in nižjih srednjih šol na Tržaškem

Slomškov dom v Bazovici priredi 1. maja 1975 ob 30. obletnici osvoboditve in prazniku 1. maja I. EX TEMPORE namenjen otrokom slovenskih osnovnih in nižjih srednjih šol na Tržaškem. Razdeljen bo na tri kategorije:

kategorija A: I. in II. razredi osnovnih šol;
kategorija B: III., IV. in V. razredi osnovnih šol;

kategorija C: nižje srednje šole.

Potek je naslednji:

Prijavljanje kandidatov je od 9. do 10. ure. Vsak kandidat dobi risarsko polo. Pole bodo žigosane in oštevilčene. Kandidat mora oddati list brez nobene oznake. Risarske potreščine prinesejo kandidati. Risarska tehnika je prosta.

Ex tempore se zaključí ob 13. uri istega dne. Nato se sestane komisija, ki bo izbrala dve najboljše risbi za vsako kategorijo. Komisijo bodo sestavljali:

Milko Bambič - kritik

Atilij Kralj - slikar

Demetrij Cej - slikar

Egidij Košuta - psiholog

Carli Novela - učiteljica

Aleksander Mužina - tajnik

Lucijan Trojanis - slikar

Zmagovalci dobijo poleg nagrade še diplomu. Diplomno dobi tudi šola, ki jo zmagovalec obiskuje. Nagrajevanje in razstava del bo v popoldanskih urah med prvomajskim sporedom v Slomškovem domu. Risbe ostanejo last kandidatov.

V ponedeljek, 28. aprila 1975 bo večer Društva izobražencev

SPOMINOM NA MEDVOJNA TABORIŠČA

Preživeli ujetniki iz Dachaua, Gonarsa in Raba bodo pripovedovali. ČLANI RADIJSKEGA ODRA bodo brali pesmi, ki so se porodile za temi strašnimi žicami.

Začetek večera ob 20,15.

Večeri Društva izobražencev

Zadnji večeri DSI so bili zelo pestri in zanimivi. Eden najlepših večerov je bil tisti, ki j bil posvečen pesnici Bruni Peraotovi. O njej je govoril pisatelj Alojz Rebula, pesmi pa sta brala gledališki igralec Stane Rastresen in članica RO Matejka Maver. Prvi del večera pa je bil posvečen pokojnemu Dušanu Černetu. O njem je govoril Saša Martelanc.

Zadnjič pa je v dvorani Slovenske prosvete gostoval Amaterski oder Prosek-Kontovel. To je bila novost za ter vrste večerov. Spoznali smo ameriško komedijo in se ob njej zelo zabavali. Fantje in dekleta pa so pod vodstvom Staneta Rastresena zelo ljubko in domače zaigrali. Neverjetno je, kako fantje, ki so morda ves dan po službah, morda v čistó italijanskem ambientu, govore slovensko in kako se spoprimejo s

svojimi vlogami in jih žive. Treba jih je zelo pohvaliti in prav tako neutrudnega režiserja. Menda so zaigrali to igro že sedmič ali osmič. In zdaj jo igrajo še naprej.

Če pomislimo na to, da so v lanski sezoni igralci Slovenskega odra odigrali Zadnji pogovor, tudi menda desetkrat, potem opravljajo vsi ti igralci res zavidanja vredno brezplačno delo. In zato si ne more neka skupina ki je komaj nastala, iastiti vse mogoče gledališke dejavnosti. Potem je še števerjanska igralska skupina, pa Štandrež in Gorica in druge, ki imajo že lepo delo za seboj. Slovenski oder bo na primer čez dve leti slavil svojo tridesetletnico.

No, vsekakor je Amaterski oder Prosek-Kontovel ena izmed najbolj vztrajnih in delavnih skupin in zato zasluži vso našo pozornost.

didatov. Med nastopajočimi bodo izžrebane še druge nagrade!

Seznam nagrad bo pravočasno objavljen v časopisih pred prireditvijo.

P.S. Predstavijo se lahko tudi kandidati izven natečaja.

—o—

OBVESTILA O UMETNIŠKIH RAZSTAVAH

naš list vedno rad prinaša. Potrebno pa je, da se nam jih pošlje v objavo, vsaj nekaj vrstic. Načelno ne lovimo poročil o razstavah po drugih listih, če se je umetniki sami ne potrudijo, da bi nas obvestili, kdaj in kaj mislijo razstavljeni.

Iz šolskega življenja

Člani okoliškega šolskega sveta za slovenske ljudske šole v Gorici, s sedežem v Ulici Croce, so na drugem sestanku sveta, ši e bil v ponedeljek 14. aprila, soglasno sprejeli resolucijo, ki zahteva ustanovitev slovenskega šolskega okraja. Vsebina resolucije je naslednja:

»Okoliški šolski svet za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici, Ul. Croce, zbran na redni seji 14. aprila 1975, je vzel v pretres predloge o ustanovitvi šolskih okrajev, ki jih predvideva zakon o pooblaščenih odredbah šte. 416 z dne 31. maja 1974.

»Upoštevajoč dejstvo, da je treba v čim večji meri ohraniti in razviti avtonomijo državnih šol s slovenskim učnim jezikom, izraža okoliški šolski svet zahtevo, da se na področju dežele Furlanije - Julijske krajine ustanovi enotni šolski okraj, v katerega naj se vključijo vse šole s slovenskim učnim jezikom.«

Resolucijo bodo poslali zainteresiranim občinam, pokrajinski upravi, deželni upravi in šolskemu skrbniku.

Na isti seji, ki jo je vodil predsednik sveta Marko Waltritsch, so odobrili tudi resolucijo, ki obsoja nedavno podlo dejanje v dolinski občini ter številne grožnje učenecem, dijakom in učiteljem ter profesorjem slovenskih šol v Ulici Randaccio v Gorici.

V nadaljevanju se je so za podpredsednico sveta izvolili g. Ireno Vetric por. Borolini.

Nato je sledila obširna razprava o nalogah sveta. Poudarjena je bila nujnost in potreba da se slovenska šola, tudi v duhu pooblaščenih odredb odpre navzven. Večkrat prihaja do prošelj, da bi naša šola sodelovala na zunanjih prireditvah, ki jih prirejajo občine, prosvetna društva, druge organizacije in ustanove. Sprejet je bil sklep, da je treba tako sodelovanje vsestransko

podpreti. Naše šole naj se pozitivno odzovejo na vse prošnje in naj uradno sodelujejo na raznih zunanjih prireditvah, brez razlike in brez omejevanja.

Osvojen je bil tudi predlog, da bi se v prihodnjem šolskem letu priredilo srečanje v raznih športnih disciplinah za vse učence slovenskih šol, ki spadajo v goriški šolski okoliš in da bi prišlo do podobnega srečanja tudi s šolami doberdobsko-sovodenjskega okoliša.

Pozitivno so bili ocenjeni stiki med posameznimi slovenskimi šolami in tudi med našimi in drugimi šolami, ocenjen je bil le-

tošnji program šolskih izletov in poučnih ekskurzij. Šole bodo imele tudi zaključne prireditve, ki bodo letos posvečene 30-letnici zmage nad fašizmom.

Preučili bodo potrebe po raznih pripomočkih v posameznih šolah. Za prihodnje šolsko leto bodo že vnaprej programirali šolske izlete.

Ob zaključku so sprejeli tudi sklep, da se pristojnim ustanovam in oblastem predloži potreba, da se letni seminar za slovenske šole ne vrši, kot v prejšnjih letih, med šolskim letom ob njegovem zaključku, marveč v drugi polovici meseca septembra, ko še ni pouka, ali vsaj v začetku oktobra, ko ne bi tridnevna omejitev pouka škodovala istemu

Slovenska skupnost ima svojo sekcijo tudi v Štandrežu

V petek 18. aprila je Slovenska skupnost ustanovila sekcijo tudi v Štandrežu, kjer živi veliko Slovencev in kjer je prisotnost slovenske stranke nujno potrebna. Predvsem zato, ker je Štandrež slovenska vas in zato mora imeti svoje slovensko predstavništvo, ki bo pred javnostjo zastopalo celo slovensko vaško skupnost.

Sestanek je bil izrednega pomena, saj se ga je udeležilo lepo število pripadnikov Slovenske skupnosti. Poudariti je treba predvsem prisotnost velike večine mlajših volivcev, ki so se opogumili in pristopili k novoustanovljeni slovenski stranki. Prisotni so bili člani glavnega tajništva Terpin, Paulin in Valentinčič ter člana sveta Brajnik in Tabaj. Po pozdravnih besedah tajnika Paulina, se je razvila živahna in stvarna debata, v katero so posegli vsi prisotni. Poudarjena je bila zlasti potreba, da Slovenci ohranimo svojo samostojno in neod-

visno stranko, da smo pripravljeni na sodelovanje z vsemi, ki nam v našem slovenskem boju lahko pomagajo pri uveljavljanju naših zahtev. V iskrenem in odkritem pogovoru je prišlo tudi do debate o konkretnih problemih, za katere so številni prisotni želeli prav tako iskren in odkrit odgovor. Člani glavnega tajništva so zelo podrobno analizirali položaj goriških Slovencev v zadnjih letih in to je prisotne vzpodbudilo k še podrobnejšemu pojasnjevanju. Poudarjeno je bilo stališče, da se mora Slovenska skupnost približati čim širšemu krogu slovenskih ljudi, ki bodo po svojih močeh pomagali glavnemu odboru stranke, v trenutku, ko nas lahko samo močno in enotno zastopstvo brani pred javnostjo in oblastmi.

Po debati so prisotni dobili članske izkaznice Slovenske skupnosti. Sledile so volitve sekcijskega odbora. Za tajnika je bil izvoljen Božidar Tabaj, odbor pa sestavljajo Lucijan Krpan, David Marušič, Pavel Marušič, Dušan Brajnik, Marjan Mučič in Jordan Mučič. Odbor se bo sestel v najkrajšem času, ker bo moral pretresati številne in pereče probleme.

—o—

MEDNARODNI SEJEM

Dne 30. aprila se bo v Gorici uradno odprla V. mednarodna gospodarska razstava, znana pod kraticami ESPOMEGO.

Začela je pred petimi leti z udeležbo poedinih podjetij iz Slovenije in Avstrije. Nato se je to trgovinsko poznanje in bližanje vedno bolj pospeševalo.

Razvilo se je v pravo medsebojno izmenjavo blaga.

Letos je pa ta razstava dobila že značaj mednarodnega razstavišča in velesajma.

Udeležena bodo poleg avstrijskih, jugoslovenskih, madžarskih tudi češka in bolgarska gospodarska združenja.

ŠOLSKI SESTANEK

Ravnateljstvo gimnazije-liceja »Primoč Trubar« v Gorici sporoča, da bo v torek 29. aprila 1974 roditeljski sestanek.

Starši in njihovi namestniki so vabljeni, da se sestanka udeležijo.

Ob tridesetletnici osvoboditve

Slovenci v Italiji se ob 25. aprilu spominjamo osvoboditve izpod nacifašističnega jarma, ki je dobrih dvajset let zatiral najosnovnejše človečanske pravice vseh državljanov. Še posebej se tu klanjamo spominu vseh tistih, ki so dali svoje življenje za svojo bodo. V tem neenakem boju s črno tiranijo smo Slovenci dali neprimerno hud krvni davek. Zato se danes zavedamo, da ne smemo več dopustiti, da bi fašistično nasilje še kdaj prevladalo.

Fašizem nam je vzel vse narodne pravice. Demokratična republika, ki sloni na vrednotah odporniškega gibanja nam mora vsaj ob tridesetletnici osvoboditve končno priznati vse, kar nam po ustavi pritiče.

Zato odločno pozivamo vse demokratične in antifasišistične sile, da se odločno zavzamejo za zakonsko zaščito Slovencev v Italiji.

SLOVENSKA SKUPNOST - GORICA

ZAHVALA

Prisrčna hvala za sožalje in solidarnost ob izgubi našega ljubega

DUŠANA ČERNETA

Posebna zahvala gospodom župnikom, kolegom radia Trst, govornikom prof. Hareju in dr. Legiši, predstavnikom čarnikarske zbornice, pevcem, zastopnikom slovenskih političnih in kulturnih organizacij, darovalcem vencev in cvetja, prijateljem in znancem, ki so našega nepozabnega Dušana spremili k večnemu počitku.

SESTRE

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zaključni nastop revije »Primorska poje« v Gorici

V četrtek, 10. t.m., je bil v gledališču »G. Verdi« v Gorici zaključni koncert — letos že šesti po vrsti — vsakoletne revije pevskih zborov »Primorska poje«. Pripravljata jo, kot je znano, Slovenska prosvetna zveza iz Trsta in Gorice in Združenje pevskih zborov Primorske, ki ima svoj sedež v Ajdovščini, na njej pa je letos nastopilo več kot 60 pevskih zborov z obeh strani državne meje. Letos so zbori nastopili v naslednjih krajih: v Cerknem, Postojni, Korošcih pri Miljah, v Kopu, Prvačini, Komnu, Trstu in končno v Gorici.

Nastop v Gorici je bil posvečen 30-letnici zmage nad fašizmom, zato je vsak nastopajoči zbor zapel tudi eno partizansko pesem. V tem smislu je izzvenela tudi uvodna beseda tajnika SPZ Marka Waltritscha. Govornik je spomnil še na nekatere druge važne obletnice: 100-letnico rojstva skladatelja Emila Komela, 100-letnico ustanovitve pevskega in glasbenega društva »Slavec« v Gorici in na 30-letnico obnovitve goriškega Pevskega in glasbenega društva, ki pa je leta 1947 prenehalo delovati.

Po nagovoru so se na odru zvrstili naslednji pevski zbori (v oklepajih so navedena imena dirigentov): nonet iz Sovodenj (Zdravko Petijan), moški zbor »Fantje izpod Grmade« (Ivo Kralj), moški zbor »Oton Župančič« iz Štandreža (vodil ga je novi dirigent Aleš Hoban), Komorni zbor iz Idrije (Ivan Rijavec), moški zbor iz Mirna (Anton Klančič), mešani zbor »Anton Možina« z Brji na Vipavskem (Stanko Benko), moški zbor »Tabor« z Opčin, moški zbor iz Kobarida (Vlado Volarič) in na koncu mešani zbor iz Postojne (Ivo Jelerčič). Kvaliteta nastopajočih zborov je bila na razovoljivi ravni, saj je bilo pri marsikaterem opaziti napredek in odpravo grobih napak, naglasiti pa je potrebno nastop postojnskega zbora, ki je zahteven program odpel dovršeno in z muzikalnim občutkom.

Ob zaključku koncerta je spregovoril predsednik Združenja pevskih zborov Primorske Ivan Silič, ki je med drugim dejal, da je bila letošnja revija »Primorska poje« poleg obujanja spomina na 30. obletnico osvoboditve in 100-letnice rojstva goriškega skladatelja Emila Ko-

mela posvečena še nekaterim drugim obletnicam oziroma osebnostim iz glasbenega življenja: 70-letnici rojstva tržaškega skladatelja Ubalda Vrabca in prav tako 70-letnici rojstva primorskega rojaka, skladatelja Vilka Ukmarja. Po končanem koncertu, ki se ga je udeležilo veliko število goriških Slovencev iz mesta in okolice, nekaj pa tudi rojakov z onstran meje, so se pevci zbrali na družabnem srečanju ob skromni zakuski v Prosvetni dvorani na Korzu.

Š. R.

—o—

PROFESOR BERGANT JE POSNEL GRAMOFONSKO PLOŠČO

Znani slovenski orgelski virtuoz in profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani Hubert Bergant je posnel svojo prvo gramofonsko ploščo. Skladbe so bile posnete na orglah v zagrebški koncertni dvorani »Vatroslav Lisinski«, zgrajeni leta 1973, ploščo pa je izdalo podjetje »Jugoton« iz Zagreba in se bo v kratkem pojavila v prodaji.

Prof. Bergant se poleg poučevanja na akademiji bogato udeležuje tudi na koncertnem poročju. Tako n.p.r. že več mesecev izvaja v Ljubljani ciklus vseh Bachovih orgelskih del, ki je pri glasbenem občinstvu vzbudil precejšen odmev. Koncerti tega cikla so izmenoma na orglah treh ljubljanskih cerkva: pri sv. Petru, v stolnici in v Trnovem. Slovensko glavno mesto pa na žalost še vedno nima koncertnih orgel v sodobni koncertni dvorani, kar vsekakor zaviralno vpliva na razvoj in dvig glasbenega življenja. Pri tem ne gre samo za solistične orgelske koncerte, ampak tudi za izvedbo večjih vokalno - instrumentalnih del, ki v svoji partituri zahtevajo orgle.

—o—

Umrli je slovenski pesnik France Onič.

Prenehala je izhajati revija »Prostor in čas«, ker je ostala brez denarne podpore in tiskarne.

Izšla je 5.-6. številka informativnega biltena »Sloveni in Italia«, ki se ga dobi v Tržaški knjigarni.

NOVA ŠTEVILKA REVIJE »CERKEV V SEDANJEM SVETU«

Nova, 3.-4. številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« je posvečena temi »Patologija dušnega pastirstva«, t.j. napakam v dušnem pastirstvu. Poleg uvodnika »Zakaj razpravljanje o patologiji v Cerkvi?«, ki ga je napisal mariborski škof Maksimilijan Držečnik, so prispevali članke in razprave o tem pomožni škof Vekoslav Grmič, Jože Rajhman, Lojze Kozar, Štefan Steiner in Rafko Valencič, o pastoralnih problemih in drugem pa pišejo Valter Dermota, Anton Nadrah, Anton Strle, Lojze Bratina, Janez Čuk, Ivan Likar in še nekateri drugi. Zanimiva je ocona J. Čuka o knjigi K. Rahnerja »Strukturna sprememba Cerkve kot naloga in priložnost«.

ZABAVNI VEČER V SKK

V soboto, 19. t.m., smo v Slovenskem kulturnem klubu imeli kviz. Skoraj vsi prisotni so se razdelili v tri skupine. Večer so vodili Maja Lapornik, Adrijan Pahor in Marko Oblak. Vprašanja so bila iz naslednjih področij: aktualnost, zemljepis, naravoslovje, literatura, likovna umetnost, glasba in šport ter zgodovina. Vse tri skupine so bile nagrajene. Prva skupina je dobila seveda najlepšo nagrado. Večer je uspel, sledila je prosta zabava.

V soboto 26. t.m. bo v SKK

FILMSKI VEČER

Vabljeni vsi! Začetek ob 19. uri.

—o—

Kulturne novice

V »Naših razgledih« se je razvnela zadnji čas živahna debata med hrvaško zgodovinarico Nado Klaič z zagrebske univerze in Bogom Grafenauerjem o pravih vzrokih slovensko-hrvaškega kmečkega upora leta 1572. Vanjo je posegel tudi Vlado Habjan.

V prostorih Tržaške knjigarnice v ul. Sv. Frančiška so odprli v petek, 11. t.m. razstavo izvornih ilustracij knjig Mladinske založbe iz Ljubljane. Pri odprtju so govorili poleg Marka Kravosa, ki je predstavil razstavo, Niko Grafenauer, Svetlana Makarovič, ki je recitirala neko svojo pravljico, in še nekateri drugi, med njimi mlada ilustratorica.

Kongres Zveze književnikov Jugoslavije bo od 2. do 4. oktobra v Beogradu. Na kongresu bo referiral poleg Predraga Matvejeviča in Petra Džaiča tudi Josip Vidmar.

Goriški pevski zbor »C.A. Seghizzi« organizira v zvezi z mednarodnim tekmovanjem pevskih zborov, ki bo od 18. do 21. septembra, še sto evropsko posvetovanje o zbornem petju na temo »Umetnost Giovannija Pierluigija da Palestrina«. Posvetovanje bo 16.-18. septembra.

Cankarjeva založba misli izdati reproducirani ponatis znanega Kozlerjevega zemljevida slovenskih dežel iz leta 1853 s prilogo »Imenik mest, trgov in krajev, zapopadenih v zemljevidu«, in s spremno študijo uglednega zemljepisca Valterja Bohinca. Zemljevid so svojčas avstrijske oblasti zaplenile. Še danes ima veliko znanstveno veljavo.

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

Slovenci pa smo imeli smolo, da smo po toliko stoletjih neosebne narodnega življenja skušali priti v zgodovino prav s pomočjo nazora, kateremu je narodnost samo emocionalno mamilo pri doglobljanju prevrata.

25. januarja

Oddal sem stavcu Kocbekove odgovore na moja vprašanja. Že dolgo je, kar sem želel, da pojasni nekatere premike v vlogi, ki jo je od kraja imel v Osvobodilni fronti. Ni mi šlo toliko za razčiščevanje nekaterih odgovornosti, ki so mu jih napravili slovenski ljudje, ki so med vojsko sodelovali z okupacijskimi silami, ampak predvsem

za objasnitev zgodovinskih dejstev, zavoljo katerih se je pluralistično osvobodilno gibanje spremenilo v nazorsko enosmerno oblast.

Začutil pa sem, da se je Kocbek mojemu vabilu odzval, ker je v njem dozorela potreba, da se razodene nam vsem, ki smo bili z osvobodilnim gibanjem predvsem zato, ker nam je bil on jamstvo za koalicijsko narodovih najboljših sil.

Pogovor z njim bo izšel v knjižici, ki jo bova z Rebuo poklonila Kocbeku kot skromno vezilo ob sedemdesetletnici. Morala bi iziti lani, pa nama načrt ni uspel. A nič za to. Kocbekovi odgovori so zgodovinskega pomena, z njim bo svoj jubilej priložil v slovensko prihodnost.

Jezik je treba negovati

Pred kratkim je minilo deset let, odkar je izvršni odbor takratnega glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije poslal v javnost pismo, v katerem je pozval podjetja, različne organizacije in ustanove, naj bolj skrbijo za čistost in pravilno uporabo slovenskega jezika. Takrat so zlasti opozorili na stanje v tisku in na televiziji, v tiskanju tehničnih navodil in pisanju poslovnih dopisov, v dajanju imen izdelkom in podjetjem, v podnaslavljanju filmov, ki je bilo le v malo primerih v slovenskem jeziku. Poudarjena je bila tudi potreba po doslednejšem uveljavljanju slovenskega strokovnega izrazoslovja.

S TRŽAŠKEGA

VEDOVOVA RAZSTAVA

V soboto, 19. t.m. so odprli v Galeriji Forum razstavo znanega italijanskega grafika Vedova. Razstava bo odprta do 3. maja. Slikar Vedova je doma iz Benetk, študiral je v Florenci in Rimu in se posveča zadnja leta samo grafiki.

V nedeljo 27.4. bo ob 18.15 gostovalo Slovensko amatersko gledališče v Trstu v Marjinem domu pri Sv. Ivanu s farso

M A R K O L F A

Vljudno vabljeni!

Mali oglasi

DRUŽINA z majhnim otrokom išče pridno hišno pomočnico za pol dneva. - Plača po dogovoru. - Telefonirati od 14. ure dalje na 415.805.

ODVETNIŠKA pisarna v Trstu išče uradnico. - Telefonirati na 31170 od 7. do 19. ure,

Danes v Sloveniji ugotavljajo, da se je stanje v marsičem popravilo, n.pr. na televiziji, kjer program v slovenščini odločno prevladuje; izboljšalo se je tudi na področju filma, vendar še vedno ni zadovoljivo, saj nekateri filmi še niso slovensko podnaslovljeni. Pod vplivom naglega gospodarskega družbenega in tehničnega razvoja je prišlo do novih pomanjkljivosti. Mnogim podjetjem, zlasti avtobusnim in turističnim, pa tudi hotelom, ne dajejo slovenska imena, strokovno izrazoslovje je ponekod postalo izredno zapleteno in včasih težko razumljivo. Pri piscih, zlasti časnikarjih, je opaziti pomanjkanje čuta za slovenski način izražanja in postavljanja stavkov.

Našteta dejstva v mnogočem veljajo tudi za zamejske Slovence, ki so vsak dan izpostavljeni močnemu pritisku jezika večinskega naroda, zato je skrb za jezikovno kulturo pri njih še toliko pomembnejša.

—o—

Števerjan

SKUPNA PROSLAVA

V petek 25. aprila ob 17. uri je sklican na glavnem vaškem trgu velik shod za proslavo 30-letnice osvoboditve izpod nacifašističnega jarma.

Županstvo in vsa domača društva so pripravila spored s polaganjem vencev, govori in petjem na trgu pri spomeniku domačim žrtvam.

RODITELJSKI SESTANEK

Ravnateljstvo slovenske višje trgovske šole v Gorici obvešča starše dijakov, da bo roditeljski sestanek v ponedeljek dne 28. aprila ob 17. uri za III. razred, ob 18. uri za ostale razrede. Vabljeni so starši ali njih namestniki.

Iz Goriške

KOMISIJA ZA IZBOLJŠAVO GOSPODARSKIH ODOŠAJEV MED GORIŠKO POKRAJINO IN JUGOSLOVANSKIM OBMEJNIM PODROČJEM

Da bi izboljšali gospodarske stike med goriškopokr ajino in obmejnimi področjem na jugoslovanski strani sta goriška trgovinska zbornica in Zbornica za Ekonomijo SR Slovenije ustanovili mešano komisijo. Imela bo nalogo pripraviti razvojni načrt trgovinskih odnošajev na obmejnem področju, vendar bo lahko razpravljala tudi o drugih vprašanih, kot so infrastrukture, tehnično in industrijsko sodelovanje, ceste in železnice itd.

Komisija je že pripravila nov seznam kontingentov za uzov in izvoz, katerega so poslali odgovornim organom obeh držav, ki razpravljajo o reviziji krajvnega sporazuma.

SEMINARJA NE BO

Na zadnji seji sindikata slovenskih šolnikov v Gorici je ravnatelj Sirk poročal, da šolske oblasti, kljub dolgim in zapletenim pogajanjem niso izstavile potrebnega dovoljenja za običajni seminar, ki ga sindikat že več let ob tem času prireja za naše profesorje in učitelje.

Šolski skrbnik je sicer izjavil, da se seminar lahko skliče ob katerem drugem času.

Sindikatski odbor je pa mnenja, da je to za letos nemogoče, ker tudi predavatelji, univerzitetni profesorji iz Ljubljane niso vedno na razpolago.

Vsekakor pa je zavlačevanje šolskih oblasti v Rimu ali kjerkoli v taki važni zadevi obsodbe vredno.

Slovenski šolniki so že javno nastopili proti diskriminacijskemu zavlačevanju.

Na zadevo se pa bodo morale še povrniti naše politične in prosvetne ustanove.

Rupa-Peč

NAŠ PRAZNIK

Kakor za nas in naše sosede že več let združi »Praznik frtalje« k zabavni in prosvetni domači proslavi, tako nas bo tudi letos na prostoru senčnih bregov ob hladni Vipavi.

Požrtvovalni fantje in dekleta ter pevski zbori se vneto pripravljajo, da se bo to domače pomladansko slavje razvilo prav pristrčno in v zadovoljstvo vseh udeležencev.

Pripravljalni odbor je sestavil zanimiv spored pevskih zborov, domačih in sosednih.

Poslušali bomo tudi srebrne glasove naših najmlajših. Oglašali se bodo zabavni godbni ansambli. Zabavale bodo goste tudi razne folklorne in druge skupine.

V priložnostnem govoru med obema deloma prireditve bomo poslušali tudi tople in udarne besede o naši kulturni rasti nekdanj in sedaj.

Med posameznimi odmori bodo udeleženci lahko prebirali posebno številko lista, ki bo za ta praznik izšel v domači založbi in izpod domačih peres.

Naša pesem zborov in naša beseda recitatorjev nas bodo v pomladanskem večeru družili v eno skupnost.

Torej, nasvidenje v nedeljo v Rupi, na prazniku frtalje in pomladi!

Sodobno kmetijstvo

Poskusi z redčenjem grozdja

Zemlja se maščuje

Za vinogradniška področja, v katerih pridelujejo visokokakovostna vina in torej vina z zaščitenim poreklom (goriški del zamejstva), utegnejo biti zanimivi in poučni izsledki o redčenju grozdja. Poizkuse z redčenjem grozdja so izvedli lani in predlanskim na Južnem Tirolskem. Preizkušali so različne načine redčenja (a) primerek s spodnjim grozdom, pri čemer so odstranili 74 odst. grozdov, b) promerek, pri katerem so odrezali tretjino vseh poganjkov, c) primerek, pri katerem so po cvetenju odstranili polovico vseh grozdov).

Poizkusi so pokazali, da je redčenje močno prispevalo k dvigu kakovosti, zlasti stopnji sladkorja v grozdju in k dvigu buketnih in drugih snovi v vinu. Poizkuse so izvedli zaradi potrebe, da se izognejo prevelikemu izčrpanju trte, ki je posebno močno v letih z nadpovprečnimi donosi. V takih primerih so zabeležili tudi občutno slabše zorenje lesa.

Namen poizkusa je bil tudi pokazati posledice redčenja grozdja na iztržek oz. dobiček. Tudi v tem oziru je dal poizkus pozitivne rezultate

V mnogih vinogradniških področjih, kjer nimajo na razpolago hlevskega gnoja, se množijo pritožbe na račun slabše kvalitete sicer visokokakovostnih vin. Samo gnojenje z rudninskimi gnojili ne zaleže. Zato si prizadevajo obogatiti tla z dodatki organskih gnojil, ki naj zamenjajo hlevski gnoj. Kakovost vin se je sicer ponovno dvignila, vendar ni dosegla nekdanje. Nekateri vinogradniki, ki nikakor ne morejo dobiti hlevskega gnoja oz. ki ne gojijo živine, si dodatno pomagajo tako, da trte redčijo po starem načelu: »Napravi me revno, če hočeš, da te bom naredila bogatega«

Vino je pridelek žive zemlje. Brez organskih snovi, zlasti hlevskega gnoja, katerega lahko delno nadomestimo z drugimi organskimi gnojili, zemlja ni rodovitna, ker manjkajo v njej drobnoživke, ki s presnavljanjem proizvajajo snovi, ki izboljšujejo strukturo in vsebino zemlje in posebno sam pridelek. Modro bo ravnal torej vinogradnik, če bo upošteval osnovne zakonitosti življenja tal.

ŠAH

Leta 1945, torej davno pred namestitvijo rdečega telefona, je Amerikance in Sovjete že povezal »šahovski telefon«. Po njem je bila odigrana tudi naslednja partija, o kateri menimo, da dovolj zgovorno izpričuje značilnosti igre svetovnega prvaka: mirno in globoko strategijo, ki sama od sebe odrija nasprotnikovo šibkejšo, plitvejšo. S tem v zvezi bi bralca predvsem opozoril na izkoriščanje odprtih linij in diagonal ter na spretno manevriranje, katerega namen je oslabiti nasprotnikovo pozicijo, preden se ta lahko zruši pod zamahi zaključnega napada. Žal pa ne more v prerano končani partiji izstopati poglavitna Botvinkova posebnost: končnice. V teh naj bi bil, vsaj tako nam zatrjuje Fischer, celo bolj neprekosljiv od toliko opevanega Capablance.

DENKER - BOTVINIK

Damin gambit

1. d4 d5, 2. c4 e6, 3. Sc3 c6, 4. Sf3 Sf6, 5. Lg5 dc4., 6. e4 b5, 7. e5 h6, 8. Lh4 g5, 9. Sg5: hg5., 10. Lg5: Sbd7, 11. ef6: Lb7.

Vzeti kmeta bi nakopalo samo nadležno vezavo, Botvink pa ni pohlepen.

12. Le2 Db6, 13. 0-0 0-0-0, 14. a4 b4!, 15. Se4.

Ni šlo 15. a5. Z grožnjo mata 15. .. Dc7 bi črni osvobodil svojo damo in beli bi izgubil skakača. Poteze, ki sedaj sledijo so klasičen primer manevriranja in izkoriščanja odprtih linij in diagonal.

15. .. c5, 16. Db1.

Ni šlo 16. Sc5: Sc5., 17. dc5: Dc7. Beli bi bil zaradi matne grožnje ob damo.

Prav tako bi 16. dc5: naletelo na 16. .. Sc5., 17. Db1 Se4: z izgubo figure. Zanimivo, a slabo za belega, bi bilo tudi nadaljevanje: 16. a5 Dc6, 17. Lf3 Se5.

16. .. Dc7, 17. Sg3 (poteza s kmetom bi samo oslabil rokado) 17. .. cd4., 18. Lc4: (slabo je vzeti, slabo pustiti!) 18. .. Dc6 (izkoristiti odsotnost belega lovca), 19. f3 d3!!

Ta zamah velemojstrske šape odpira črnemu lovcu diagonalo b6-g1, grozi 20. .. Dc5+ in 21. .. Dg5: kakor tudi 20. .. Dc4., 21. Tc1 Lc5+, nakar se dama lahko umakne. Nadalje mora beli po razvoju črnega lovca še računati z žrtvijo črne trdnjave na h-liniji.

20. Dc1 Lc5+, 21. Kh1 Dd6 (z grožnjo 22. .. Dg3: Preuranjena pa bi bila takojšnja žrtev 21. .. Th2:+, 22. Kh2: Th8+, 23. Lh6), 22. Df4 Th2:+, 23. Kh2: Th8+, 24. Dh4 Th4:+, 25. Lh4:

Dama za obe trdnjavi bine bilo še nič hudega, ko bi ne sledile škarje:

25. .. Df4 Beli se vda.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
V nedeljo, 27. t.m., ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu

ANATOLOV DVOJNIK
komedija v treh dejanjih

—o—

MALI ODER - TRŽAŠKA PREMIERA

Stanko Majcen:
APOKALIPSA

V torek, 29. t.m. ob 20. uri izven abonmaja.

Dekle z zaprtimi očmi

17

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

In z besno kretnjo je kuharica zavih-tela s kavljem oboroženo pest proti hodniku, v katerem je bila malo prej izginila nova hišna.

SEDMO POGlavJE

Na srečo je imela Marija Durand za svoje zavetišče lepo shrambo za perilo in pa obednico. Tako so se njeni odnosi s kuhinjo omejevali le na čas jedi.

Trda nujnost!...

Gospa Hughe se je namenila koj prvi dan seznaniti novo hišno s svojimi toaletnimi zakladi in jih ji je dostojanstveno razkazovala v pogovoru na štiri oči, ki je trajal dve dolgi uri.

Najsi gospa le ni mogla biti tako bistro-umna, kakor je sama mislila, da je, je iz molčanja Marije Durand vendarle ugani-la, da večina oblek ni naletela na njeno odobravanje.

Držala je prav eno, še čisto novo obleko v roki, ko je Melanija, ki je bila že v skrbeh za svojo vrhovno oblast in nemirna zaradi te dolge seje, dobila nekakšen izgo-vor, da je šla skozi shrambo za perilo.

S pozornost vzbujajočo kretnjo se je u-stavila pred modro zametno obleko, preob-loženo z vezeninami, ki jo je gospa Hughe z dopadenjem razgrinjala.

»Gospa ni še nikoli imela obleke, ki bi se ji tako dobro podajala kot ta!...« vzklik-ne kuharica, in ko ne dobi odgovora, nada-ljuje:

»In prav jaz sem ji svetovala modrino, ker — kot je znano — modra barva napra-vi obraz bled...«

Marija je še vedno dolžna odgovor.

Gospa jo pogleda.

Melanija, razdražena po tem molčanju, čigar orožja se ni nikoli posluževala, zač-ne takoj s sovražnostmi kar na službenem mestu.

»Že vem, kam meri! Č sem jaz za kak-obleko, bo to za Marijo koj vzrok, da bo hvalila drugo.«

»Ampak Melanija, bodite brez skrbi, da bom kdaj presojala vaše omake...«

»Mogoče, toda jaz sem tukaj že pet let in lahko sežem preko svojih omak!... Ah, komaj ste prišla, pa bi me že hotela zađu-

šiti..., me zapreti med moje ponve, me pri-kovati v kuhinjsko ječo.«

»No, no,« posreduje gospa, »nihče vam ničesar ne pravi... Nobenega vzroka nima-te, da se tako togotite.«

»Jaz vem, kar vem... in vidim naprej, kaj pride... Stare opice ni treba učiti spa-kovanja.«

»Pa saj še ni niti štiriindvajset ur, od-klar je deklet tukaj!...«

»Čisto res!... Navaditi hočem to-le de-kle, da boz nala, kako je treba hoditi.«

»Kaj hočete s tem reči?« vpraša Marija.

»Da boste hodila, kakor jaz hodim in kakor želi tudi gospa... Kaj ne, gospa?«

»Brez dvoma!... A zdi se mi, Melanija, da ste danes nekoliko prebojevitala!«

»Kaj hočete!... Jaz ne maram licemerk in jih ne bom mogla nikdar!« In s temi be-sedami je mogočno zapustila shrambo.

Ko sta ostali sami, vpraša gospa Ma-rijo:

»Ali je prišlo že do kakega prepira med Melanijo in vami?«

»Ne, gospa.«

(Dalje)

—o—

OB PRAZNOVANJU 30-LETNICE OSVO-BODITVE

(Nadaljevanje z 1. strani)

primorskih krajev. Ta boj je bojevalo vse na-še ljudstvo, od socialističnega delavstva do kmetov in do ljudskih duhovnikov, pred-vsem pa slovenska primorska mladina in izobraženci raznih nazorov, katere pa sta povezovala hotenje po resnični svobodi in po osvoboditvi slovenskega naroda izpod fašizma.

Zato menimo, da bi morale imeti tak ši-rok, ljudski, svobodni izraz tudi naše jubi-lejne proslave zmage nad fašizmom, ne pa da se skuša kdo polastiti monopola nad nji-mi.

—o—

PROSLAVA 30-LETNICE OSVOBODITVE

V sredo, 30. aprila bo v prostorih Slovenskega mladinskega centra v ulici Ginnastica 72 proslava tridesetletnice osvoboditve. Začetek ob 20. uri. Spored bo obsegal govor, recitacije in nastop pevskih zborov »Rdeča zvezda« iz Sale-ža in Zgonika ter »Tabor« z Opčin. Sledila bo družabnost.

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.